

تزئینات معماری اسلامی در دوره صفوی

علی کریمخانی^{۱*}، سودا زارعی^۲

۱- علی کریمخانی دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه (Olesius@gmail.com)

۲- سودا زارعی دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه (Sevdaa.Zareii@gmail.com)

چکیده

معماری اسلامی بعنوان یکی از موفق‌ترین شیوه‌های معماری در تاریخ معماری جهان قابل‌بازشناسی است، معماری اسلامی شیوه‌ای از معماری می‌باشد که تحت تأثیر فرهنگ اسلامی بوجود آمده و همان گونه که از نام آن نیز بر می‌آید این گونه از معماری شامل معماری گستره‌ای از جهان اسلام می‌شود که معماری این کشورها تحت تأثیر ایدئولوژی اسلام دارای برخی ویژگی‌های مشترک شده‌اند. بدون شک یکی از درخشان‌ترین دوره‌های هنری ایران پس از اسلام دوره صفوی می‌باشد، معماری ایرانی در دوره اسلامی پیش از دوره معاصر به چهار سبک خراسانی، رازی، آذری و اصفهانی تقسیم می‌گردد که به سبک یا شیوه معماری دوره صفوی سبک اصفهانی نیز اطلاق می‌گردد و دوره حکومت شاه عباس صفوی دوره طلایی سبک اصفهانی محسوب می‌گردد. شکوه و زیبایی معماری ایران به ویژه در دوره اسلامی، به تزئین و آرایش آن وابسته بوده است. هنرهای والای اسلامی از هنرهای تزئینی و کاربردی گرفته تا احداث بزرگ‌ترین بناهای مذهبی اهمیت و اعتبار ویژه‌ای داشته است. تزئیناتی چون آینه کاری، آجرکاری، گچ‌بری، کاشی‌کاری، حجاری، منبت کاری و نقاشی در سراسر دوران اسلامی رواج داشته و در هر دوره‌ای با توجه به امکانات آن روزگاران پیشرفت کرده است از این رو حد‌اعلای این تزئینات را می‌توان در بناهای دوره صفوی مشاهده کرد. طی پژوهش حاضر به بررسی تزئینات و آرایه‌های دوره صفوی خواهیم پرداخت و روش تحقیق بلحاظ هدف کاربردی و ماهیت روش تاریخی-توصیفی خواهد بود، همچنین اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتاب‌خانه‌ای و منابع موجود جمع‌آوری شده است.

واژه‌های کلیدی: تزئینات، نقوش اسلیمی، معماری اسلامی، دوره صفوی، سبک اصفهانی

۱- مقدمه

معماری در جهان اسلام یکی از بزرگ‌ترین جلوه‌های ظهور یک حقیقت هنری در کالبد مادی بشمار می‌رود. از لحاظ تاریخی معماری اولین هنری بشمار می‌آید که توانست خود را با مفاهیم اسلامی سازگار کرده و از جانب مسلمانان مورد استقبال قرار گیرد. معماری اسلامی بعنوان یکی از موفق‌ترین شیوه‌های معماری در تاریخ معماری جهان قابل‌بازشناسی است. در یک نگاه جامع نگر می‌توان پیوستاری ارزشمند و پویا را در بناهای اسلامی بازشناسی کرد که موجب شده تمامی آنها در قالبی واحد با عنوان معماری اسلامی در کنار یکدیگر قرار گیرند. (محمدی نژاد، ۱۳۸۳، ص ۵۸)

معماری اسلامی، شیوه‌ای از معماری است که تحت تأثیر فرهنگ اسلامی بوجود آمده و دارای چند ویژگی اصلی می‌باشد: همان گونه که از نام آن نیز بر می‌آید این گونه از معماری شامل معماری گستره‌ای از جهان می‌شود که با عنوان جهان اسلام شناخته می‌شود، معماری این کشورها تحت تأثیر ایدئولوژی اسلام در طول زمانی مشخص قرار گرفته و به همین خاطر دارای برخی ویژگی‌های مشترک شده‌اند. گستره مکانی: در گستره مکانی جهان اسلام شامل هند، افغانستان، کشورهای آسیای میانه، قفقاز، ایران، عراق، ترکیه، سوریه، فلسطین، مصر، تونس، الجزایر و مراکش (مغرب) رواج داشته است. گستره زمانی: